

ভাৰ্মিকম্পষ্ট

প্ৰস্তুত প্ৰণালী আৰু শস্যক্ষেত্ৰত ইয়াৰ প্ৰয়োগ

পুৰণি কালৰে পৰা কেঁচু কৃষকৰ বন্ধু হিচাবে পৰিচিত। কেঁচুৰে আমাৰ অজ্ঞাতে পৰোক্ষ বা প্ৰত্যক্ষভাৱে মাটিৰ উৰ্বৰতা বৃদ্ধি তথ্য শস্য উৎপাদনত এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা লৈ আহিছে। কেঁচুৰে মাটিত বা মাটিৰ উপৰিভাগত থকা বিভিন্ন জৈৱিক পদাৰ্থ যেনে গছ-গছনিৰ ডাল পাত, জীৱ-জন্তু মল-মূত্ৰ, শস্যৰ অৱশিষ্ট অংশ, বিভিন্ন অপতৃণ আদিৰ পচন ঘটাই পচন ঘটাই মাটিৰ উৰ্বৰতা বৃদ্ধি কৰে। তদুপৰি কেঁচুৰে মাটিত সঘনাই চলাচল কৰি প্ৰাকৃতিকভাৱে মাটি চহোৱা কাৰ্য সমাধা কৰে। ফলস্বৰূপে মাটিৰ গঠন, পানী ধৰিব পৰা গুণাগুণ, বতাহ চলাচলৰ সুবিধা ইত্যাদিৰ উন্নত কৰে। বৰ্তমান কেঁচুৰ সহায়ত বিভিন্ন জৈৱিক আৱৰ্জনাৰে কম সময়তে পচন সাৰ ঘটাই উৎকৃষ্ট জৈৱিক সাৰ তৈয়াৰ কৰাতো বিশ্বৰ বিভিন্ন দেশসমূহ তথা ভাৰতবৰ্ষতো জনপ্ৰিয় হৈ পৰিছে। কেঁচুৰ দ্বাৰা তৈয়াৰ কৰা এই জৈৱিক সাৰকে কেঁচুকৃত সাৰ বা ভাৰ্মিকম্পষ্ট বোলা হয়।

প্ৰয়োজনীয় উপাদান :

- জৈৱিক আৱৰ্জনা যেনে - শস্যৰ অৱশিষ্ট অংশ (শাক-পাচলিৰ পেলনীয় অংশ), বিভিন্ন অপতৃণ - মেটেকা, বাম, কলমৌ, জাৰ্মানী বন, কৃষিজাত উদ্যোগৰ পেলনীয় অংশ ইত্যাদি।
- আধা পঁচা গোবৰ।
- কিছু পৰিমাণৰ বালি বা মাটি।
- উপযুক্ত প্ৰজাতিৰ কেঁচু।

প্ৰস্তুত প্ৰণালী :

- জৈৱিক আৱৰ্জনাসমূহ প্ৰয়োজন অনুসৰি সৰু সৰুকৈ কাটি ল'ব লাগে।
- জৈৱিক আৱৰ্জনাসমূহ ৭-১০ দিন দ'ম কৰি ৰাখিব লাগে।
- গোবৰ পানী আৱৰ্জনাসমূহত ছটিয়াই দিব লাগে।
- ভাৰ্মিকম্পষ্ট তৈয়াৰ কৰিবৰ বাবে পকি টাব / টেক্স বা প্লাষ্টিকৰ টাব অতি দৰকাৰ। সাধাৰণতে পকি টেক্সৰ প্ৰস্থ ৩ ফুট, উচ্চতা ১.৫-২ ফুট আৰু দৈৰ্ঘ্য জৈৱিক আৱৰ্জনাৰ পৰিমাণ অনুসৰি হ'ব লাগে।
- টাবসমূহৰ তলত ১-২ ইঞ্চি বালি বা গুৰি মাটি ছটিয়াই ল'ব লাগে।
- এই বালি বা মাটিৰ ওপৰত ১-২ ইঞ্চি বা গুৰি মাটি ছটিয়াই দিব লাগে।
- ইয়াৰ পিচতে জৈৱিক আৱৰ্জনাসমূহও আধা পঁচা গোবৰ তৰপে তৰপে জাপি যাব লাগে। মন কৰিব লাগে যাতে এই মিশ্ৰণটো ১.৫-২.০ ফুটতকৈ বেছি নহয়।
- ইয়াৰ পিচতে জৈৱিক আৱৰ্জনাসমূহত সঠিক প্ৰজাতিৰ কেঁচু বা কেঁচুৰ ক'কণ এৰি দিয়ক। সাধাৰণতে প্ৰতি মেট্ৰিকটন জৈৱিক আৱৰ্জনা ৪০-৬০ দিনত পচন ঘটাবলৈ প্ৰায় ২-৩ কিঃগ্ৰাঃ কেঁচুৰ প্ৰয়োজন হয়।
- আৱৰ্জনাৰ মিশ্ৰণটো বস্তাৰে বা শুকান খেৰেৰে ঢাকি ৰাখক।
- মিশ্ৰণটো যাতে ৬০-৮০ শতাংশ পানী থাকে তাৰ বাবে মাজে মাজে পানী ছটিয়াই লাগে।
- মিশ্ৰণটো ৰ'দ আৰু বৰষুণ নপৰাকৈ ৰাখিবৰ বাবে খেৰেৰে এখন চালি দিব লাগে।
- মিশ্ৰণটো পৰুৱা, উঁই আদিৰ আক্ৰমণ নহবৰ বাবে টাবৰ চাৰিওকাষে (বাহিৰ ফালে) পোৰা ম'বিল, তৰল, পেৰাফিন আদি মাজে মাজে প্ৰয়োগ কৰিব লাগে।

- জৈৱিক আৱৰ্জনাৰ মিশ্ৰণটোৰ উপৰিভাগ মুগা বা ক'লা বৰণৰ দানাকাৰ হ'লে লাহে লাহে পানী ছটিওৱা বন্ধ কৰিব লাগে।
- তৈয়াৰ হোৱা ভাৰ্মিকম্পষ্ট তৰপে তৰপে বাহিৰ কৰি দ'ম কৰিব লাগে। এনে কৰিলে কেঁচুৰ পৃথকীকৰণ সুবিধা হয়।
- ভাৰ্মিকম্পষ্ট সূৰ্য্যৰ পোনপটীয়া পোহৰত শুকুৱাব নালাগে।
- ৪৫-৬০ দিনৰ ভিতৰত এই সাৰ প্ৰস্তুত হয়।

ভাৰ্মিকম্পষ্ট ব্যৱহৃত কেইবিধমান কেঁচু :

- আইচেনীয়া ফতিদা (*Eisenia foetida*)
- এমাইনথেচ দিফ্ৰিনজেনচ (*Amyanthas diffringens*)
- ইউড্ৰিলাচ ইউজিনি (*Eudrillus engineae*)
- পেৰিঅনিক্চ এক্সাভেটাচ (*dPerionyx escavatus*)
- লেমপিট' মৰিচি (*Lampito mauritii*)
- ড্ৰাৱিদা নেপানেচিচ (*Drawida nepalensis*)
- পনটস্কলেক্চ কৰেথ্ৰাচ (*Pontoscolex corethrurus*)
- ঘৰডিয়ডিলাচ ইলিগেনচ (*Gordiodrilus elegans*) ইত্যাদি।

ভাৰ্মিকম্পষ্টৰ সুবিধাসমূহ :

- কম দিনত (৪০-৫০) এই সাৰ প্ৰস্তুত হয়।
- জৈৱিক আৱৰ্জনাৰ সৎ ব্যৱহাৰ হয়।
- শস্যৰ প্ৰয়োজনীয় সকলোবিধ মৌলই প্ৰয়োজনীয় মাত্ৰাত এই সাৰত পোৱা যায়।
- মাটিৰ উৰ্বৰা বৃদ্ধিৰ লগতে মাটিত থকা জৈৱিক পদাৰ্থসমূহৰ পচন কাৰ্য্য দ্ৰুত কৰে।
- মাটিৰ উপকাৰী জীৱাণুৰ বংশ আৰু কাৰ্য্যক্ষমতা বৃদ্ধি কৰে।
- এই সাৰ হাতত লাগি নধৰা হেতুকে প্ৰয়োগতো সুবিধা।
- ভাৰ্মিকম্পষ্ট তৈয়াৰ কৰাৰ খৰচ নিচেই কম।
- ভাৰ্মিকম্পষ্টৰ দ্বাৰা পৰিৱেশ প্ৰদূষণৰ মাত্ৰাও কম কৰা হয়।
- ভাৰ্মিকম্পষ্ট প্ৰয়োগৰ ফলত মাটিৰ গঠন, জলধাৰণ ক্ষমতা তথা বতাহ চলাচল আদিৰ উন্নত হয়।
- ভাৰ্মিকম্পষ্ট শস্যৰ বৃদ্ধিকাৰক হ'বমন থকাৰ বাবে শস্যৰ বৃদ্ধি খৰতকীয়া কৰে।
- ভাৰ্মিকম্পষ্ট ব্যৱহাৰে শস্যত ৰোগ তথা কীট-পতঙ্গৰ আক্ৰমণ কম কৰা হয়।
- ভাৰ্মিকম্পষ্ট দুৰ্গন্ধহীন ও পৰিবেশ অনুকূলিত।
- ভাৰ্মিকম্পষ্ট প্ৰয়োগে ভূমিক্ষয় প্ৰতিৰোধ কৰে।
- ভাৰ্মিকম্পষ্ট সকলো শস্যতে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি।

ভাৰ্মিকম্পষ্টত থকা পোষক দ্ৰব্যৰ পৰিমাণ :

- নাইট্ৰোজেন : ২.০ ৰ পৰা ২.৫ শতাংশ
- ফছ'ফ'ৰাচ : ১.৩ ৰ পৰা ১.৮ শতাংশ
- পটাচ : ১.৮ ৰ পৰা ২.৫ শতাংশ

- কেলচিয়াম : ১.০ ৰ পৰা ১.২ শতাংশ
- মেগনেচিয়াম : ০.৩ ৰ পৰা ০.৫ শতাংশ
- ছালফাৰ : ২.০ ৰ পৰা ২.৫ শতাংশ
- আইৰণ : ০.৮ ৰ পৰা ১.৫ শতাংশ
- কপাৰ : ১২০ ৰ পৰা ৩৬ পিপিএম
- জিঙ্ক : ১০০ ৰ পৰা ১০০০ পিপিএম
- মেঙ্গানিজ : ১০০০ ৰ পৰা ২০০০ পিপিএম

প্ৰয়োগ পদ্ধতি :

ভাৰ্মিকম্পষ্টৰ প্ৰয়োগৰ হাৰ প্ৰধানকৈ মাটিৰ গুণাগুণ তথা শস্যৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে।

চাহ খেতি : ভাৰ্মিকম্পষ্ট হেক্টৰ প্ৰতি ১.৫-২.৫ মেট্ৰিকটন হাৰত মাটিত প্ৰয়োগ কৰি পাতলীয়াকৈ মিহলাই দিব লাগে। সাধাৰণতে প্ৰয়োগ কৰিবলগীয়া সাৰৰ ৭৫ শতাংশ বাৰিষা আৰু ২৫ শতাংশ খৰালি প্ৰয়োগ কৰিব পাৰিলে ভাল। খৰালি এই সাৰ প্ৰয়োগ কৰাৰ পিচত পাতলীয়াকৈ জলসিঞ্চন কৰিব পাৰিলে ভাল।

ধান, ঘেহু, সৰিয়হ ইত্যাদি : ভাৰ্মিকম্পষ্ট বিঘাই প্ৰতি ২৫-৩০ কিঃগ্ৰাঃ কৈ মাটিত প্ৰয়োগ কৰি পাতলীয়াকৈ মিহলাই দিব লাগে।

শাক-পাচলি : প্ৰতিজোপা শাক-পাচলিৰ গুৰিত ৩০-৫০ গ্ৰামকৈ প্ৰয়োগ কৰি পাতলীয়াকৈ মিহলাই দিব লাগে।

ফুল-খেতি : প্ৰতিজোপা ফুলগছৰ গুৰিত ৪০-৫০ গ্ৰামকৈ প্ৰয়োগ কৰি পাতলীয়াকৈ মিহলাই দিব লাগে। টাবত কৰা ফুলতো একে মাত্ৰাতে এই সাৰ প্ৰয়োগ কৰিব পাৰি।

ল'ন : ল'ন বা মাটিত ভেতি কৰা ফুলৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰতি ১০ বৰ্গমিটাৰত ১-১.৫ কিঃগ্ৰাঃকৈ ভাৰ্মিকম্পষ্ট প্ৰয়োগ কৰিব লাগে।

ফল-মূলৰ খেতিত : প্ৰতিজোপা পৈণত গছৰ গুৰিত ১.০-৩.০ কিঃগ্ৰাঃ কৈ প্ৰয়োগ কৰি মাটিত মিহলাই দিব লাগে।

*****

(উৎস : অসম কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়, যোৰহাট - ৭৮৫ ০১৩)